

Wrt. 32-215

VAK 32 No. 215
KLEINE CATECHISMUS

OF

CHRISTELIJKE LEER,

goedgekeurd en ten gebruike in het Bisdóm
Roermond voorgeschreven

DOOR

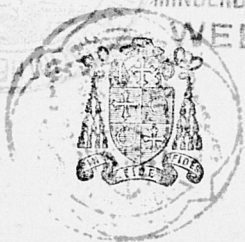
ZIJNE DOORLUCHTIGE HOOGWAARDIGHEID

FRANCISCUS ANTONIUS HUBERTUS BOERMANS,

BISSCHOP VAN ROERMOND.

(Prijs 5 centen.)

Bibliotheek
MINDERBROEDERS
WEERT.

ROERMOND,

J. J. ROMEN & ZONEN,

Drukkers van Z. H den Paus en van het Bisdóm

1869

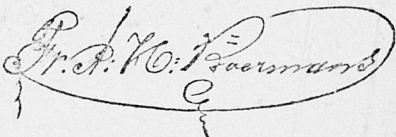
GOEDKEURING.

Aangezien op Ons de gewichtige verplichting rust, het onderwijs in de Christelijke leer zóó te doen plaats hebben, dat van hare zuiverheid niet worde afgeweken: zoo hebben Wij het noodig geoordeeld den *Kleinen Catechismus*, door de zorg van Onzen Doorluchtigen Voorganger, J. A. PAREDIS, uitgegeven, goedgekeurd, en ten algemeenen gebruike in het Bisdóm Roermond voorgeschreven, mede in Onzen naam voor Geestelijken en Geloovigen verplichtend te stellen.

Opdat Wij zekerheid hebben, dat geene verandering in den tekst gebracht worde, verbieden Wij het gebruik van exemplaren van dezen *Kleinen Catechismus*, die niet met Onze toelating en goedkeuring mochten gedrukt en uitgegeven worden. Onze handteekening en Ons zegel, met welke alle exemplaren moeten voorzien zijn, zullen het waarmerk van een en ander wezen.

Gegeven te Roermond, den 20 Juli 1889.

De Bisschop van Roermond,

†

DAGELIJSCH E GEBEDEN EN OEFENINGEN.

HET KRUISTEKEN.

✠ In den Naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes. Amen.

HET GEBED DES HEEREN.

Onze Vader, die in de hemelen zijt, geheiligd zij Uw naam. Ons toekome Uw rijk. Uw wil geschiede op de aarde als in den hemel. Geef ons heden ons dagelijksch brood. En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven aan onze schuldenaren. En leid ons niet in bekoring: maar verlos ons van den kwade. Amen.

DE GROETENIS DES ENGELS.

Wees gegroet, Maria, vol van genade, de Heer is met u: gezegend zijt gij boven alle vrouwen, en gezegend is de vrucht uws lichaams Jezus. Heilige Maria, Moeder Gods, bid voor ons zondaars, nu en in het uur van onzen dood. Amen.

DE TWAALF ARTIKELEN DES GELOOFS.

1. Ik geloof in God, den Vader almachtig, Schepper van hemel en aarde.
2. En in Jezus-Christus, zijnen eenigen Zoon, onzen Heer:
3. Die ontvangen is van den Heiligen Geest, geboren uit de Maagd Maria,
4. Die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruist, gestorven en begraven:
5. Die nedergedaald is ter helle, ten derden dage verrezen van de dooden:

6. Die opgeklommen is ten hemel, zit aan de rechterhand Gods des Vaders almachtig:
7. Van daar zal hij komen oordeelen de levenden, en de dooden.
8. Ik geloof in den Heiligen Geest:
9. Eene heilige katholieke Kerk, gemeenschap der Heiligen,
10. Vergiffenis der zonden,
11. Verrijzenis des vleesches,
12. Het eeuwig leven. Amen.

De tien Geboden Gods.

1. Ik ben de Heer uw God; gij zult geene vreemde goden voor mijne oogen hebben; gij zult u geen gesneden beeld, noch eenige gelijkenis maken; gij zult die niet aanbidden, noch godsdienst aandoen.
2. Gij zult den Naam van den Heer uwen God niet ijdel gebruiken.
3. Wees gedachtig dat gij den Sabbatdag heiligt.
4. Eer uwen vader en uwe moeder, opdat gij lang moogt leven op aarde.
5. Gij zult niet doodslaan.
6. Gij zult geen overspel doen.
7. Gij zult niet stelen.
8. Gij zult tegen uwen naaste geen valsche getuigenis geven.
9. Gij zult uws naasten huisvrouw niet begeeren.
10. Gij zult zijn huis niet begeeren, noch zijn land, noch zijn dienstknecht, noch zijne dienstmaagd, noch zijn os, noch zijn ezel, noch iets van alles wat hem toebehoort.

De vijf Geboden der heilige Kerk.

1. De geboden Heiligdagen zult gij vieren.
2. Dan ook Mis hooren met goede manieren.
3. Geen geboden Vastendagen zult gij breken.

4. Gij zult, ten minste ééns 's jaars, aan den priester uwe biecht spreken.
5. En nuttigen omtrent Paschen het lichaam des Heeren.

De zeven heilige Sacramenten.

1. Het Doopsel. 2. Het Vormsel. 3. Het allerheiligste Sacrament des Altaars. 4. De Biecht. 5. Het heilig Oliesel. 6. Het Priesterschap. 7. Het Huwelijk.

De vier Noodzakelijkheden des middels.

Ten eerste: dat er is één God; *ten tweede*, dat er drie goddelijke Personen zijn, de Vader, de Zoon, en de Heilige Geest; *ten derde*, dat God de Zoon, de tweede Persoon der allerheiligste Drievuldigheid, voor ons is mensch geworden; *ten vierde*, dat God is looner van het goed, en straffer van het kwaad.

De vier Uitersten.

De Dood, het Oordeel, de Hel en de Hemelsche glorie.

Akte van geloof.

Ik geloof in éénen God, één in wezen en drievuldig in Personen, God den Vader, God den Zoon, en God den Heiligen Geest, looner van het goed en straffer van het kwaad; ik geloof dat God de Zoon, de tweede Persoon der allerheiligste Drievuldigheid, voor ons is mensch geworden, gekruist, gestorven en verrezen: deze mysteriën en al hetgeen de heilige Kerk mij voorstelt te gelooven, geloof ik vastelijk, omdat Gij, mijn God, de opperste waarheid en wijsheid zijt, die dit alles zelf geopenbaard hebt.

In en voor dit geloof wil ik leven en sterven.

Akte van Hoop.

Mijn Heer en mijn God, ik hoop en vertrouw vastelijk, door het bitter lijden en de verdiensten van Jezus-Christus, te bekomen hier in dit leven Uwe genade en vergiffenis van mijne zonden; en hierna U eeuwig te aanschouwen, te beminnen en te bezitten in den hemel: dit hoop ik omdat Gij, mijn God, oneindig goed zijt tot ons, almachtig en getrouw in Uwe beloften.

In deze hoop wil ik leven en sterven.

Akte van Liefde.

Mijn Heer en mijn God, ik bemin U boven al en uit geheel mijn hart, omdat Gij oneindig goed zijt, en alle liefde waardig; ik bemin mijnen evennaaste gelijk mij zelve uit liefde tot U: dat U alle menschen beminnen en dienen, dat U alle schepsels loven in eeuwigheid.

In deze liefde wil ik leven en sterven.

Akte van Berouw.

Mijn Heer en mijn God, mijne zonden zijn mij leed uit den grond mijns harten, omdat ik daardoor Uwe rechtvaardige straffen verdiend heb, en vooral omdat ik daardoor Uwe goddelijke Majesteit en goedheid, die ik boven al bemin, vergramd heb: ik haat en verzaak die zonden uit liefde tot U: en ik maak het vaste voornemen voortaan nooit meer te zondigen, alle gelegenheid van zonde te schuwen, eene rechtzinnige biecht te spreken, en liever te sterven dan U nog te vergrammen.

Eere zij den Vader, en den Zoon, en den Heiligen Geest. Gelijk het was in den beginne, en nu, en altijd, en in alle eeuwigheid. AMEN.

KLEINE CATECHISMUS

OF

CHRISTELIJKE LEER

VOOR EERSTBEGINNENDEN.

EERSTE LES.

VAN GOD.

1. *Waar komt alles van daan, wat in de wereld bestaat?*
Van God.
2. *Wat is God?*
God is een oneindig volmaakte geest, Schepper, Heer en Regeerder van hemel en aarde, de bron onzer zaligheid, en ons opperste goed.
3. *Waarom wordt God genoemd: een Geest?*
Omdat God geen lichaam heeft.
4. *Waarom wordt God genoemd: Schepper?*
Omdat God alles geschapen heeft.
5. *Waarom wordt God genoemd: Heer?*
Omdat aan God alles toebehoort.
6. *Kan er meer dan één ware God zijn?*
Neen, dat is niet mogelijk.
7. *Hoe oud is God?*
Van alle eeuwigheid, dat is, zonder begin.
8. *Hoe lang zal Hij God zijn?*
Tot in alle eeuwigheid, dat is, zonder einde.
9. *Is God dan niet geschapen?*
Neen, Hij is van zich zelve.
10. *Waar is God?*
God is in den hemel, op de aarde, en op alle plaatsen.
11. *Kunnen wij God ook zien?*
Neen, wij kunnen God niet zien, omdat Hij een Geest is.
12. *Kan God ons zien?*
Ja, God ziet en weet alles, ook het binnenste van ons hart.

15 *Waarom wordt God nog genoemd: looner van het goed en straffer van het kwaad?*

Omdat God alle menschen loont of straft, ieder naar zijne verdiensten.

TWEEDE LES.

VAN DE ALLERHEILIGSTE DRIEVULDIGHEID.

1. *Wat is de allerheiligste Drievuldigheid?*

De allerheiligste Drievuldigheid is God de Vader, God de Zoon, en God de Heilige Geest, drie Personen, die maar één God zijn.

2. *Is God de Vader God?*

Ja, de Vader is God.

3. *Is God de Zoon God?*

Ja, de Zoon is God.

4. *Is God de Heilige Geest God?*

Ja, de Heilige Geest is God.

5. *Zijn er dan drie goden?*

Neen, die drie Personen zijn maar één God.

6. *Hoe kunnen die drie Personen maar één God zijn?*

Omdat zij alle drie maar één en hetzelfde goddelijk wezen of dezelfde goddelijke natuur hebben.

7. *Van wien komt God de Vader voort?*

God de Vader komt niet voort, maar Hij is van zich zelve.

8. *Van wien komt God de Zoon voort?*

Van God den Vader.

9. *Van wien komt God de Heilige Geest voort?*

Van God den Vader en God den Zoon te zamen.

10. *Is God de Vader dan ouder of meerder dan God de Zoon, of God de Heilige Geest?*

Neen; zij zijn alle drie even oud, want zij zijn alle drie van eeuwigheid; zij zijn ook even wijs, even machtig en even goed.

DERDE LES.

VAN DE SCHEPPING DER WERELD EN DER ENGELN.

1. *Waarom wordt God almachtig genoemd?*

Omdat God alle macht bezit, en door zijnen wil alleen alle dingen kan maken en ook te niet doen.

2. *Waardoor heeft God zijne almacht het meest getoond?*

Door het scheppen van hemel en aarde, en van alles wat daarin is.

3. *Wat is scheppen?*

Iets van niets maken, of uit niet voortbrengen.

4. *Heeft God ook onzichtbare wezens geschapen?*

Ja, God heeft ook zuivere en onsterfelijke geesten geschapen, die wij Engelen noemen.

5. *Zijn alle engelen goed en gelukkig gebleven?*

Neen, de hoovaardige en ongehoorzame Engelen zijn uit den hemel verdreven naar den afgrond der hel.

6. *Hoe worden die afgevallen Engelen genoemd?*

Booze geesten of duivels.

7. *Zijn er eenige Engelen die ons bewaren?*

Ja, ieder mensch heeft eenen Engel, die hem van 't begin zijns levens bewaart.

VIERDE LES.

VAN DEN MENSCH EN ZIJNE BESTEMMING.

1. *Wat is de mensch?*

De mensch is een redelijk schepsel Gods, hebbende eene onsterfelijke ziel en een sterfelijk lichaam.

2. *Waarom wordt de mensch een schepsel Gods genoemd?*

Omdat hij van God geschapen is.

3. *Waarom wordt de mensch een redelijk schepsel genoemd?*

Omdat hij met rede of verstand begaafd is.

4. *Uit hoeveel deelen bestaat de mensch?*

Uit twee, te weten: uit eene onsterfelijke ziel en een sterfelijk lichaam.

5. *Welk is het waardigste deel van deze twee?*

De ziel.

6. *Waarom is de ziel het waardigste deel van den mensch?*

Omdat de ziel een onsterfelijke geest is, van God geschapen naar zijn beeld en gelijkenis.

7. *Tot welk einde is de mensch van God geschapen?*

De mensch is geschapen om God in dit leven te dienen, en Hem na dit leven eeuwig te aanschouwen in den hemel.

8. *Wat moet de mensch doen om tot dat einde te komen?*

De mensch moet God kennen, God beminnen, en Gods geboden tot het einde zijns levens getrouwelijk onderhouden.

VIJFDE LES.

VAN DEN VAL VAN ADAM.

1. *Wie zijn de eerste menschen geweest?*

Adam en Eva.

2. *In welken staat waren Adam en Eva, eer zij gezondigd hadden?*

Zij waren in den staat der heiligmakende genade, en daarenboven nog verrijkt met bijzondere voorrechten naar ziel en lichaam.

3. *Zijn Adam en Eva in den staat der heiligmakende genade gebleven?*

Neen, zij zijn gevallen in de slavernij des duivels.

4. *Waardoor zijn zij in de slavernij des duivels gevallen?*

Door eene zware zonde van ongehoorzaamheid, doordien zij gegeten hebben van de vrucht, waarvan God hun verboden had te eten.

5. *Is Adam alleen door die zonde in de slavernij des duivels gevallen?*

Neen, alle menschen hebben in Adam gezondigd, en zijn met hem in de slavernij des duivels gevallen.

6. *Hoe wordt die zonde genoemd, waardoor alle menschen in Adam gezondigd hebben.*

Erfzonde.

7. *Is het menschdom nog in de slavernij des duivels, waarin Adam het gebracht heeft?*

Neen, Jezus-Christus heeft het menschdom daaruit verlost.

ZESDE LES.

VAN DE MENSCHWORDING VAN GOD DEN ZOON.

1. *Wie is voor ons mensch geworden?*

God de Zoon, de tweede Persoon der allerheiligste Drievuldigheid, die, mensch geworden zijnde, Jezus-Christus genoemd wordt.

2. *Wat wil dat zeggen: God de Zoon is mensch geworden?*

Dat God de Zoon aangenomen heeft de menschelijke natuur; dat is: eene ziel en een lichaam, gelijk de menschen hebben.

3. *Als God de Zoon is mensch geworden, is Hij dan ook God gebleven?*

Ja, zoodat Hij is waarlijk God en waarlijk mensch te zamen in éenen Persoon.

4. *Hoe heeft de Zoon Gods de menschelijke natuur aangenomen?*

De Zoon Gods heeft, door eene bijzondere werking van den Heiligen Geest, de menschelijke natuur aangenomen in het maagdelijk lichaam van Maria.

5. *Wie is Maria?*

De moeder van onzen Heer Jezus-Christus.

6. *Waar is Christus geboren?*

In eenen stal te Bethlehem.

7. *Wanneer vieren wij de gedachtenis van Christus' Geboorte?*

Op Kerstdag.

8. *Waarom is God de Zoon voor ons mensch geworden?*

Om ons door zijn lijden en dood van de sla-vernij des duivels en den eeuwigen dood te ver-lossen.

ZEVENDE LES.

VAN CHRISTUS' LIJDEN, DOOD EN VERRIJZENIS.

1. *Wat heeft Christus geleden bij den rechter Pilatus?*

Christus is op bevel van Pilatus wreedelijk ge-geeseld, van moedwillige soldaten met doornen gekroond, en door Pilatus overgeleverd om ge-kruisigd te worden.

2. *Hoe is Christus gekruisigd?*

Nadat Christus zijn eigen Kruis gedragen had, is Hij met handen en voeten daaraan genageld en er drie uren levend aan blijven hangen.

3. *Wanneer is Christus gestorven?*

Op Goeden Vrijdag.

4. *Waarom heeft Christus voor ons willen lijden en sterven?*

Om in onze plaats aan de goddelijke recht-vaardigheid te voldoen voor onze zonden.

5. *Wat heeft Christus gedaan na zijnen dood?*

Zijne ziel, vereenigd met de Godheid, is neder-gedaald ter helle.

6. *Hoe is Christus verrezen?*

Nadat zijne ziel zich weder vereenigd had met zijn lichaam, is Hij levend en verheerlijkt uit zijn graf opgestaan.

7. *Wanneer is Christus verrezen?*

Op den derden dag na zijnen dood, dat is des Zondags 's morgens.

8. *Wanneer vieren wij de gedachtenis van Christus' verrijzenis?*

Op Paaschdag.

9. *Wanneer is Christus ten hemel geklommen?*
Veertig dagen na zijne verrijzenis.
10. *Waar is Christus nu?*
Christus zit aan de rechterhand des Vaders.
11. *Zal Christus nog op deze wereld terugkeeren?*
Ja, op het einde der wereld, om te komen oordeelen de levenden en de dooden.

ACHTSTE LES.

VAN DE HEILIGE KERK.

1. *Wat is de heilige Kerk?*
De heilige Kerk is de vereeniging van alle geloovige Christenen, die onder de gehoorzaamheid van den Paus van Rome de ware leer van Christus belijden.
2. *Wat is de Paus van Rome?*
De Paus van Rome is de plaatsvervanger van Christus hier op aarde, en de wettige opvolger van den heiligen Petrus, op wien Christus zijne Kerk gebouwd heeft.
3. *Heeft Christus meer dan ééne ware Kerk gesticht?*
Neen, Christus heeft maar ééne ware Kerk gesticht.
4. *Welke is de eenig ware Kerk van Christus?*
De Roomsche-Katholieke Kerk.
5. *Moeten alle menschen tot de ware Kerk van Christus behooren, om te kunnen zalig worden?*
Ja; want voor al degenen, die door hunne schuld buiten de ware Kerk van Christus sterven, is de zaligheid onmogelijk.
6. *Is het genoeg het ware geloof in de Kerk te belijden om zalig te worden?*
Neen, men moet ook Gods geboden onderhouden en de deugden beoefenen.

NEGENDE LES.

VAN HET GELOOF.

1. *Noem de drie goddelijke deugden?*

Het Geloof, de Hoop, en de Liefde.

2. *Wat moeten wij gelooven?*

Alles wat God geopenbaard heeft en door de heilige Kerk voorstelt te gelooven, hetzij het geschreven is of niet.

3. *Hoe moeten wij gelooven wat God geopenbaard heeft?*
Vastelijk.

4. *Wat is vastelijk gelooven?*

Zoo gelooven dat men geenszins twijfelt.

5. *Waarom moeten wij vastelijk gelooven alles wat God geopenbaard heeft?*

Omdat God de opperste waarheid is, die niet kan liegen, noch bedriegen, noch bedrogen worden.

6. *Waardoor weten wij met zekerheid wat God geopenbaard heeft?*

Door de leer van de heilige Kerk, die onfeilbaar is.

7. *Wat moet men weten en gelooven uit noodzakelijkheid des middels?*

Deze vier punten: *ten eerste*, dat er is één God; *ten tweede*, dat er drie goddelijke Personen zijn, de Vader, de Zoon, en de Heilige Geest; *ten derde*, dat God de Zoon, de tweede Persoon der allerheiligste Drievuldigheid, voor ons is mensch geworden; *ten vierde*, dat God is looner van het goed, en straffer van het kwaad.

8. *Wat moet men weten uit noodzakelijkheid des gebods?*

Het Onze-Vader, het Wees-gegroet, de twaalf artikelen des geloofs, de tien geboden Gods, de vijf geboden der heilige Kerk, de zeven heilige Sacramenten, bijzonderlijk die, welke men wil ontvangen, alsmede de plichten van zijnen staat.

TIENDE LES.

VAN DE HOOP.

1. *Wat moeten wij van God hopen?*

Het eeuwig leven, en alles wat ons daartoe helpen kan.

2. *Waarin bestaat het eeuwig leven?*

In God eeuwig te aanschouwen, te beminnen, en te bezitten in den hemel.

3. *Wat hopen wij van God als wij zeggen: en alles wat ons daartoe helpen kan?*

Voornamelijk Gods genade, en de vergiffenis der zonden.

4. *Hoe moeten wij hopen?*

Met een vast vertrouwen.

5. *Waarom moeten wij hopen met een vast vertrouwen?*

Omdat God oneindig goed is tot ons, almachtig en getrouw in zijne beloften.

6. *Door wiens verdiensten moeten wij hopen?*

Door de verdiensten van Jezus-Christus.

7. *Waardoor kunnen wij verkrijgen hetgeen wij hopen?*

Door een godvruchtig leven, door goede werken, en bijzonder door het gebed.

8. *Wanneer behoort men vooral te bidden?*

's Morgens, als men opstaat; 's avonds, als men slapen gaat; voor en na het eten; en als men eene bijzondere genade van God wil verkrijgen.

ELFDE LES.

VAN DE LIEFDE.

1. *Welke is de voornaamste en waardigste onder alle deugden?*

De Liefde.

2. *Waarom is de Liefde de voornaamste onder alle deugden?*

Omdat, zonder de Liefde, noch het Geloof, noch de Hoop ons helpen kunnen ter zaligheid.

3. *Wie moeten wij beminnen?*

Wij moeten God beminnen boven alles, en onzen naaste gelijk ons zelve.

4. *Wat is God beminnen boven alles?*

God zóó beminnen dat wij liever alles, zelfs het leven, zouden willen verliezen, dan Hem door eene doodsonde te vergrammen.

5. *Waarom moeten wij God beminnen?*

Ten eerste, omdat God oneindig goed en beminnenswaardig is; ten tweede, omdat God ons ontelbare weldaden bewezen heeft.

6. *Wat is, onzen naaste beminnen gelijk ons zelve?*

Hem zóó beminnen, dat wij hem geen kwaad aandoen, en hem het goed trachten te bewijzen, dat wij ons zelve wenschen.

7. *Hoe kunnen wij gemakkelijk de goddelijke deugden beoefenen?*

Door dikwijls akten van Geloof, Hoop en Liefde te verwekken.

TWAALFDE LES.

VAN DE TIEN GEBODEN GODS.

1. *Zeg de tien geboden Gods.*

Ik ben de Heer, zie voren, bl. 4.

2. *Wat wordt er geboden in het eerste gebod?*

Dat wij éénen God alleen moeten erkennen, aanbidden en dienen.

3. *Noem eenige zonden die geschieden tegen het eerste gebod?*

Atgoderij, bijgeloovigheid, tooverij, ketterij en alle andere ongeloovigheid, heiligschennis, wanhoop en haat tegen God.

4. *Wat verbiedt God in het tweede gebod?*

Alle oneer, die den goddelijken Naam wordt aangedaan, voornamelijk door godslastering, door ongeoorloofd zweren en breken van belofte.

5. *Wat zijn wij verplicht te doen, om den Zondag te heiligen?*

Ten minste de heilige Mis te hooren.

6. *Welke werken zijn voornamelijk verboden op den Zondag?*

Alle slaafsche werken en ambachten, koophandel en processen, tenzij eene wettige reden het anders vereischte.

7. *Wie verstaat gij in het vierde gebod door vader en moeder?*

Onze ouders, en alle oversten, zoo geestelijke als wereldlijke.

8. *Wat zijn wij aan onze ouders verschuldigd?*

Liefde en eerbied, gehoorzaamheid en behulpzaamheid.

9. *Wat verbiedt het vijfde gebod?*

Zich zelve, of andere menschen, zonder wettige macht en reden, te dooden, te kwetsen, lichamelijk te schaden, of daartoe raad of hulp te verleenen.

10. *Misdoen wij tegen het vijfde gebod alleen dan, als wij metterdaad iemand hinderen?*

Neen; maar ook als wij iemand vervloeken, kwaad toewenschen, en gramschap, haat of nijd in het hart dragen.

11. *Wanneer geeft men ergernis?*

Als men door woorden, werken, of verzuimenissen, die min goed zijn, oorzaak is dat anderen zondigen, of daartoe aanleiding geeft.

12. *Wat verbiedt het zesde gebod?*

Overspel en alle onkuischheid; alle oneerbare blikken en aanrakingen; oneerbare woorden of gezangen; alsook het gebruik van onzuivere boeken en afbeeldingen.

13. *Wie zondigen tegen het negende gebod?*

Die den wil hebben van onkuischheid te doen; en die wetens en willens behagen scheppen in onkuische gedachten.

14. *Wat verbiedt het zevende gebod?*

Alle onrechtvaardigheid en ongelijk, waardoor wij onzen naaste benadeelen in zijne tijdelijke goederen.

15. *Noem eenige zonden, die tegen de rechtvaardigheid strijden?*

Iemands goed stelen of helpen stelen; gestolen goed koopen of bewaren.

16. *Wat verbiedt het achtste gebod?*

Alle ongelijk, onzen naaste door woorden aangedaan, hetzij vóór of buiten het gerecht.

17. *Is leugentaal zonde?*

Ja; en ook doodzonde, als de leugen geschiedt tot groote schade van onzen naaste.

18. *Wat moet hij doen, die iemand onrechtvaardiglijk in zijne eer of tijdelijke goederen benadeeld heeft?*

Hij moet, zoodra en zoo goed hij kan, dit nadeel herstellen of restitutie doen.

DE RTIENDE LES.

VAN DE GEBODEN DER HEILIGE KERK.

1. *Zeg de vijf geboden der heilige Kerk?*

De geboden enz. Zie voren bl. 4

2. *Hoe moeten wij de geboden Feestdagen vieren?*

Wij moeten de geboden Feestdagen vieren gelijk den Zondag.

3. *Wie zijn verplicht Mis te hooren op de Zondagen en geboden Feestdagen?*

Alle geloovigen, die tot de jaren van verstand gekomen, en daarvan door ziekte of andere goede redenen niet ontslagen zijn.

4. *Hoe behoort men de heilige Mis bij te wonen?*

Met eerbiedigheid, aandacht en godsvrucht.

5. *Is het genoeg op Zon- en Feestdagen een gedeelte der heilige Mis te hooren?*

Neen, wij zijn verplicht eene geheele Mis te hooren, en mogen vooral geen merkelyk deel achterlaten.

6. *Wat is vasten?*

Vasten is zich onthouden van verboden spijzen, en slechts eenmaal daags een vollen maaltijd nemen.

7. *Wie is verplicht te vasten?*

Ieder Christen, die zijn een en twintigste jaar voleind heeft, en daarvan door ziekte, zwaren arbeid of andere wettige redenen niet verschoond is.

8. *Wie is verplicht tot de onthouding van vleesch en andere verboden spijzen?*

Ieder Christen, die tot de jaren van verstand gekomen, en daarvan door wettige redenen niet ontslagen is.

9. *Wanneer begint de verplichting van eens in het jaar te biechten?*

Als men tot de jaren van verstand gekomen is.

10. *Wanneer moet men, volgens het vijfde gebod der heilige Kerk, het Lichaam des Heeren nuttigen?*

Ten minste eens in het jaar, gedurende den Paaschtijd.

VEERTIENDE LES.

VAN DE HEILIGE SACRAMENTEN.

1. *Wat is een Sacrament?*

Een Sacrament is een uitwendig teeken, door Christus ingesteld, waardoor eene bijzondere genade ons aangeduid en gegeven wordt.

2. *Hoeveel Sacramenten zijn er?*

Zeven.

3. *Noem ze?*

Het Doopsel, het Vormsel, het heilig Sacrament

des Altaars, de Biecht, het heilig Oliesel, het Priesterschap, en het Huwelijk.

4. *Hoe worden de Sacramenten verdeeld?*

In Sacramenten der dooden en Sacramenten der levenden.

5. *Welke zijn de Sacramenten der dooden?*

Het Doopsel en de Biecht.

6. *Waarom worden deze twee genoemd Sacramenten der dooden?*

Omdat zij in staat van doodzonde *mogen* ontvangen worden.

7. *Welke zijn de Sacramenten der levenden?*

Het Vormsel, het heilig Sacrament des Altaars, het heilig Oliesel, het Priesterschap, en het Huwelijk.

8. *Waarom worden deze vijf genoemd Sacramenten der levenden?*

Omdat zij in staat van genade *moeten* ontvangen worden.

9. *Wanneer is men in staat van genade?*

Als men zuiver is van doodzonde.

10. *Welke Sacramenten kan en mag men maar eens in zijn leven ontvangen?*

Het Doopsel, het Vormsel, en het Priesterschap.

VIJFTIENDE LES.

VAN HET DOOPSEL.

1. *Welk is het eerste en het noodzakelijkste Sacrament?*

Het Doopsel.

2. *Waarom wordt het Doopsel genoemd het eerste Sacrament?*

Omdat men vóór het Doopsel geen ander Sacrament geldig kan ontvangen.

3. *Waarom is het doopsel het noodzakelijkste Sacrament?*

Omdat niemand zonder Doopsel kan zalig worden.

4. *Waarom kan men zonder Doopsel niet zalig worden?*

Omdat de mensch besmet is met de erfzonde, die door het Doopsel moet vergeven worden.

5. *Wat is het Doopsel?*

Een Sacrament, waarin door de uitwendige afwassching, en de aanroeping der allerheiligste Drievuldigheid, de mensch gezuiverd wordt van alle zonden en schulden.

6. *Wie moet doopen?*

De priester, doch in tijd van nood mag en moet een ieder doopen.

7. *Waarmede moet men doopen?*

Met waarachtig en natuurlijk water, als putwater, regenwater, bronwater, zeewater.

8. *Welke woorden moet men spreken bij het doopen?*

Men moet zeggen: *Ik doop u in den Naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes.*

ZESTIENDE LES.

VAN HET HEILIG SACRAMENT DES ALTAARS.

1. *Welk is het waardigste der zeven heilige Sacramenten?*

Het heilig Sacrament des Altaars.

2. *Wat is het heilig Sacrament des Altaars?*

Een Sacrament, door Christus ingesteld, in hetwelk, onder de gedaanten van brood en wijn, Christus zelf tegenwoordig is.

3. *Wanneer heeft Christus dit heilig Sacrament ingesteld?*

In het laatste avondmaal, op den vooravond van zijn lijden.

4. *Waardoor wordt Christus tegenwoordig gesteld in het heilig Sacrament?*

Door de woorden van de Consecratie, die de priester spreekt, wordt het brood en de wijn veranderd in het Lichaam en Bloed van Christus.

5. *Hoe is Christus in dit heilig Sacrament tegenwoordig?*

Met zijne Godheid en Menschheid, met ziel en lichaam, met vleesch en bloed, gelijk Hij nu onsterfelijk en verheerlijkt in den hemel is.

6. *Is er in dit heilig Sacrament ook brood of wijn aanwezig?*

Neen, maar slechts de gedaanten van brood en wijn.

7. *Wat verstaat men door gedaanten van brood en wijn?*

Alles wat men van brood en wijn uitwendig ziet, ruikt, smaakt of voelt.

8. *Wat ontvangt men als men tot de heilige Communie gaat?*

Het waarachtig lichaam en bloed van Christus zelve.

9. *Wat wordt er vereischt om waardig te communiceeren?*

Ten eerste, dat men vast geloove dat Christus zelf in het heilig Sacrament tegenwoordig is; ten tweede, dat men zuiver zij van doodzonde; ten derde, dat men nuchter zij van 's nachts twaalf ure.

10. *Ontvangt hij ook Christus, die in staat van doodzonde tot de Communie gaat?*

Ja, maar tot zijne eigene verdoemenis, dewijl hij eene groote zonde van heiligschennis begaat.

ZEVENTIENDE LES.

VAN HET HEILIG SACRIFICIE DER MIS.

1. *Wat is het heilig Sacrificie der Mis?*

Het Sacrificie der Nieuwe Wet, in hetwelk het lichaam en bloed van Christus aan God den Vader wordt opgeofferd.

2. *Welke zijn de voornaamste deelen der heilige Mis?*

Deze drie: de Offerande van brood en wijn, de Consecratie, en de Nuttiging of Communie.

3. *Wanneer geschiedt de Offerande van brood en wijn?*
Na het Evangelie, als de priester den kelk ontdekt heeft.

4. *Wanneer heeft de Consecratie plaats?*

In het midden der heilige Mis, even voor dat de heilige Hostie en de Kelk door den priester ter aanbidding worden opgeheven.

5. *Wat geschiedt door de Consecratie?*

Door de woorden der Consecratie wordt het lichaam en bloed van Christus op het altaar tegenwoordig gesteld.

6. *Wanneer geschiedt de Nutting of Communie?*

Op het einde der Mis, als de priester het heilig lichaam en bloed van Christus nuttigt.

ACHTTIENDE LES.

VAN DE BIECHT.

1. *Wat is de biecht?*

De biecht is een Sacrament, in hetwelk de zonden, die na het Doopsel begaan zijn, door de priesterlijke macht vergeven worden.

2. *Waardoor worden de zonden vergeven in het Sacrament der biecht?*

Door de absolutie, die de priester ons geeft in Christus' naam.

3. *Wat moet men doen als men te biechten gaat?*

Ten eerste, den Heiligen Geest bidden om zijne genade; ten tweede, naarstig zijn geweten onderzoeken; ten derde, een goed berouw verwekken en een vast voornemen maken; ten vierde, zijne zonden biechten; ten vijfde, zijne penitentie volbrengen.

4. *Welke genade moeten wij van den H. Geest vragen?*

De genade van al onze zonden wel te kennen, oprecht te biechten, en er een goed berouw over te hebben.

5. *Hoe kan men gemakkelijk zijn geweten onderzoeken?*

Met te overdenken de tien geboden Gods, de vijf geboden der heilige Kerk, de hoofdzonden, de vreemde zonden, en de plichten van zijnen staat; en dan te zien op welke plaatsen men geweest is, met welke personen men verkeerdt heeft, en op wat wijze men in dit alles gezondigd heeft door gedachten, woorden, werken, of verzuimenissen.

6. *Wat is het berouw?*

Het berouw is een leedwezen des harten, waardoor men zijne zonden verfoeit, met het vaste voornemen van zijn leven te beteren.

7. *Is het berouw noodzakelijk?*

Ja zoo noodzakelijk, dat wij zonder berouw geene vergiffenis van onze zonden kunnen verkrijgen.

8. *Wanneer is het berouw oprecht?*

Als men zijne zonden niet alleen met den mond, maar ook met het hart verfoeit.

9. *Hoe velerlei is het bovennatuurlijk berouw?*

Tweeërlei: het volmaakt berouw en het onvolmaakt berouw.

10. *Welk berouw is vereischt voor eene goede biecht?*

Een onvolmaakt berouw is voldoende.

11. *Hoe zal men zich met Gods genade het best tot berouw opwekken?*

Door te overdenken en te overwegen: *ten eerste*, dat men door de zonde het recht op den hemel en Gods vriendschap verloren heeft; *ten tweede*, dat men daardoor de eeuwige straffen der hel verdiend heeft; *ten derde*, dat men Gods vaderlijke goedheid door de zonde op zoo ondankbare wijze beleedigd heeft.

12. *Is het voornemen van niet meer te zondigen ook tot een goed berouw noodzakelijk?*

Ja; want zonder het vaste voornemen van niet meer te zondigen, is het berouw onmogelijk.

13. *Wat wordt er vereischt tot een vast voornemen?*

Tot een vast voornemen wordt vereischt, dat men besloten zij ten minste alle doodzonden te vermijden, en ook de middelen aan te wenden, die daartoe noodzakelijk zijn.

14. *Welke zonden moet men biechten?*

Alle doodzonden, na het doopsel bedreven, die men nog niet goed gebiecht heeft.

15. *Kan men ook nog buiten de biecht vergiffenis krijgen van de doodzonden?*

Ja, door een volmaakt berouw, met den wil van te biechten.

16. *Moet men de doodzonden, die door een volmaakt berouw vergeven zijn, ook nog biechten?*

Ja, men moet die later biechten, als men zulks kan.

17. *Hoe moet men zijne zonden biechten?*

Men moet de doodzonden biechten met getal en omstandigheid.

18. *Wat is biechten met getal?*

Zeggen, hoe dikwijls men eene zonde bedreven heeft.

19. *Hoe moet men biechten, als men zich het juiste getal niet herinnert?*

Men zegt dan het naaste getal, en voegt daarbij *min of meer*.

20. *Welke omstandigheden moet men biechten?*

De omstandigheden, die de boosheid en de soort der zonden merkelyk veranderen.

21. *Is het groot kwaad vrijwillig, bij voorbeeld uit schaamte, eene doodzonde in de biecht te verzwijgen?*

Ja, het is eene doodzonde van heiligschennis.

22. *Wat moet hij doen, die eene doodzonde vrijwillig verzwegen heeft?*

Hij moet ten eerste, die verzwegen doodzonde

biechten, en al de andere doodzonden, bedreven sedert de laatste goede biecht; *ten tweede*, zeggen hoe dikwijls hij intusschen onwaardig gebiecht, gecommuniceerd, of nog andere Sacramenten ontvangen heeft.

23. *Is de biecht goed als men onvrijwillig eene doodzonde vergeten heeft?*

Ja, en de vergeten zonde wordt met de anderen vergeven.

24. *Wanneer is dit vergeten onvrijwillig?*

Als men, na genoegzaam onderzoek des gewetens, de zonden niet indachtig is geworden, of ook onschuldig vergeet ze te zeggen in de biecht.

25. *Moet men die vergeten doodzonde nog biechten?*

Ja; want Christus wil, dat alle doodzonden, die na het doopsel gedaan zijn, eens gebiecht worden.

26. *Wanneer behoort men de vergeten doodzonde te biechten?*

Vóór de Communie, indien zulks gevoegelijk kan geschieden, anders moet men ze zeggen in de naaste biecht.

27. *Moet men de dagelijksche zonden ook biechten?*

Het is niet noodzakelijk de dagelijksche zonden te biechten, doch het is zeer voordeelig.

28. *Als men maar dagelijksche zonden te biechten heeft, moet men daarover ook een berouw hebben?*

Ja, ten minste over eene, en over alle van dezelfde soort.

29. *Hoe begint men de biecht?*

Men maakt het teeken van 't heilig Kruis en zegt de voorbiecht.

30. *Zeg de voorbiecht.*

Ik belijd voor God almachtig, voor de Heilige Maagd Maria, voor alle Heiligen, en voor U, Vader, dat ik zeer gezondigd heb met gedachten, woorden

en werken, door mijne schuld, door mijne schuld, door mijne allergrootste schuld. Mijne laatste biecht is geleden (eene week, eene maand, enz).

31. *Hoe sluit men de biecht?*

Men zegt de nabiecht.

32. *Zeg de nabiecht.*

Deze en alle mijne zonden, bekend of onbekend, zijn mij van harte leed, omdat ik God, dien ik boven al bemin, daardoor vergramd heb; ik beschuldig mij er van, en vraag de heilige absolutie en eene zalige penitentie.

33. *Is men verplicht de voor- of nabiecht te zeggen?*

Men is niet verplicht de voor- of nabiecht te zeggen, doch het is zeer raadzaam.

34. *Wat moet men doen, als men de absolutie ontvangen heeft?*

Men moet de penitentie volbrengen, die de biechtvader heeft opgelegd.

35. *Is het ook zonde de penitentie achter te laten?*

Ja, het is zonde, als men zijne penitentie vrijwillig achterlaat.

NEGENTIENDE LES.

VAN HET HEILIG OLIESEL.

1. *Wat is het heilig Oliesel?*

Een Sacrament, in hetwelk, door de heilige zalving en het gebed des priesters, aan de zieken genade wordt verleend tot heil van ziel en lichaam.

2. *Aan welke zieken moet het heilig Oliesel worden toegediend?*

Aan diegenen, die tot de jaren van verstand zijn gekomen, en gevaarlijk ziek zijn.

3. *In welken staat moet men het heilig Oliesel ontvangen?*

In staat van genade.

TWINTIGSTE LES.

VAN DE ZONDE.

1. *Wat is de zonde?*

De zonde is eene vrijwillige overtreding van Gods wet.

2. *Op hoevelerlei wijze kan men zondigen?*

Men kan zondigen door gedachten, begeerten, woorden, werken en verzuimenissen.

3. *Wat is eene doodzonde?*

Eene zonde, die grootelijks strijdt tegen Gods heiligen wil.

4. *Waarom wordt die zonde genoemd doodzonde?*

Omdat de doodzonde ons berooft van de heiligmakende genade, die het leven onzer ziel is.

5. *Wat verliezen wij door de doodzonde?*

Ten eerste, de heiligmakende genade; ten tweede, de verdiensten onzer goede werken; ten derde, de hemelsche glorie.

6. *Hoeveel doodzonden moet men gedaan hebben om de hel te verdienen?*

Eene doodzonde is genoeg.

7. *Wat is eene dagelijksche zonde?*

Eene zonde, die niet grootelijks strijdt tegen Gods heiligen wil.

8. *Wanneer begaat men eene dagelijksche zonde?*

Als men Gods wet in geringe punten overtreedt; of ook als men zondigt zonder genoegzame kennis, of zonder geheel vrijen wil.

9. *Berooft ons de dagelijksche zonde ook van de heiligmakende genade?*

Neen, de dagelijksche zonde berooft onze ziel niet van de heiligmakende genade.

10. *Wat zijn vreemde zonden?*

Zonden, die door anderen geschieden en ons mede aangerekend worden, omdat ook wij daartoe hebben bijgedragen.

11. Hoe geschieden de vreemde zonden?

Door raden, beschermen, gebieden, prijzen, mededeelen, toestemmen, niet straffen, niet belletten, niet overdragen.

12. Wat zijn hoofdzonden?

Zonden, die oorsprong en beginsel zijn van vele andere zonden.

13. Hoeveel hoofdzonden zijn er?

Zeven: hoovaardigheid, gierigheid, onkuischheid, nijd, gulzigheid, gramschap, en traagheid.

EEN EN TWINTIGSTE LES.

VAN DE VIER UITERSTEN DES MENSCHEN.

1. Hoeveel Uitersten des menschen zijn er?

Vier: de Dood, het Oordeel, de Hel, en de Hemelsche glorie.

2. Wat moeten wij van den dood gelooven?

Dat alle menschen moeten sterven, en dat de dood ons kan overkomen, als wij er het minst aan denken.

3. Hoeveelerlei is het oordeel?

Twéeërlei: het bijzonder en het algemeen oordeel.

4. Wanneer geschiedt het algemeen oordeel?

Op het einde der wereld.

5. Wat zal het algemeen oordeel voorafgaan?

De verrijzenis des vleeschcs.

6. Wat is te zeggen: Verrijzenis des vleeschcs?

Dat de lichamen van al de afgestorvenen wederom met hunne zielen zullen vereenigd worden, en levend uit het graf opstaan.

7. Wanneer geschiedt het bijzonder oordeel?

Zoohaast de mensch sterft.

8. Waarheen gaat de ziel van den mensch, als hij sterft?

Naar een van deze drie plaatsen: naar den hemel, naar de hel, of naar het vagevuur.

9. Welke zielen gaan naar den hemel?

De zielen dergenen, die in de liefde Gods sterven, en niets meer te boeten of te zuiveren hebben.

10. *Welke zielen gaan naar het vagevuur?*

De zielen dergenen, die wel in de liefde Gods sterven, maar nog niet geheel voldaan hebben voor hunne zonden.

11. *Hoelang blijven de zielen in het vagevuur?*

Totdat zij door haar lijden aan de goddelijke rechtvaardigheid voldaan hebben, of door de hulp van anderen daaruit verlost worden.

12. *Welke zielen gaan naar de hel?*

De zielen dergenen, die in staat van doodzonde sterven.

13. *Kunnen de verdoemden ook uit de hel verlost worden?*

Neen, in de hel is geene verlossing.

14. *Wat zullen wij dan doen, om de hel te ontvluchten, en eens in den hemel te komen?*

Wij zullen onzen Lieven Heer van ganscher harte beminnen, en Hem alleen geheel ons leven dienen.

MORGENGEBED.

LATEN WIJ GODS MAJESTEIT AANBLIDDEN EN DANKEN.

Mijn Heer en mijn God, ik geloof dat Gij hier waarachtig tegenwoordig zijt. Gij ziet en hoort mij; Gij kent al de gedachten van mijnen geest, al de verlangens van mijn hart. Ik erken U als mijnen Schepper en mijnen Weldoener. Ik aanbid U uit den grond mijns harten, en dank U voor al de weldaden, die Gij mij verleend hebt, en bijzonderlijk dat Gij mij dezen nacht bewaard hebt.

LATEN WIJ ONZE WERKEN AAN GOD OPDRAGEN.

Mijn Heer en mijn God, ik offer U op mijne ziel, mijn lichaam, en alles wat ik bezit. Ik draag U op al de

werken, die ik dezen dag verrichten zal, en wil die doen tot Uwe meerdere glorie en tot zaligheid mijner ziel.

Ik maak het vaste voornemen dezen dag christelijk door te brengen: liever wil ik duizendmaal sterven, dan U vergrammen. Geef mij hiertoe Uwe genade, want zonder haar, o barmhartige Vader, vermag ik ja niets ter zaligheid.

LATEN WIJ ONS AAN GODS LIEVE HEILIGEN AANBEVELEN.

Heilige Maria, Moeder Gods, bid voor ons.

Heilige Engelbewaarder, bid voor ons.

Heilige Jozef, en al onze heilige Patronen, bidt voor ons.

Onze Vader. - Wees gegroet. - Akte van Geloof, van Hoop en van Liefde.

O JEZUS, DOOR UW BLOED'GE WONDEN

BEWAAR ONS STEEDS VAN ALLE ZONDEN! AMEN.

**TE BIDDEN ALS 'S MORGENS, 'S MIDDAGS EN 'S AVONDS
HET ANGELUS KLEPT.**

✠. De engel des Heeren heeft Maria geboodschapt.

R. En zij heeft ontvangen van den H. Geest.

Wees gegroet, enz.

✠. Zie de dienstmaagd des Heeren.

R. Mij geschiede naar uw woord. *Wees gegroet, enz.*

✠. En het Woord is Vleesch geworden.

R. En Het heeft onder ons gewoond. *Wees gegroet, enz.*

✠. Bid voor ons, Heilige Moeder Gods.

R. Opdat wij de beloften van Christus waardig worden.

LAAT ONS BIDDEN.

Wij bidden U, Heer, stort uwe genade in onze harten, opdat wij, die door de boodschap des engels de menschwording van Christus, uwen Zoon, leerden kennen, door zijn lijden en kruis tot de glorie der Verrijzenis mogen gebracht worden. Door denzelfden Christus, onzen Heer. Amen.

AVONDGEBED.

Laten wij God voor al zijne weldaden danken.

Mijn Heer en mijn God! Gij hebt mij geschapen, Gij hebt mij met het kostbaar bloed van Uwen dierbaren Zoon verlost, en nu hebt Gij mij gedurende dezen dag op nieuw bewaard naar ziel en lichaam. Voor al die weldaden dank ik U uit den grond mijns harten, en draag U uit dankbaarheid de nachtrust op, die ik nu te Uwer eere ga nemen.

Onze Vader. - Wees gegroet. - Ik geloof in God, den Vader. - De tien geboden Gods. - De vijf geboden der heilige Kerk. - De vier noodzakelijkheden des middels.

Kom, o Heilige Geest, verlicht mijn verstand om mijne zonden te kennen, en geef mij de genade, er een oprecht berouw over te verwekken.

Overdenk hier welke zonden gij dezen dag bedreven hebt, en verwek dan daarover een Akte van Berouw.

Laten wij ons aan Gods lieve Heiligen aanbevelen.

Onder uwe bescherming nemen wij onze toevlucht, Heilige Moeder Gods, verstoot onze gebeden niet in onzen nood, maar verlos ons altijd van alle gevaren, o glorierijke en gezegende Maagd, onze Vrouw, onze Middelaars, onze Voorspreekster: verzoen ons met uwen Zoon, vertoon ons aan uwen Zoon, beveel ons aan uwen Zoon.

Bid voor ons, Heilige Moeder Gods,

Opdat wij de beloften van Christus waardig worden.
Heilige Engelbewaarder, bid voor ons.
Heilige Jozef, en al onze heilige Patronen, bidt voor ons.

Dat de Heer ons gelieve te zegenen, en voor alle kwaad te beschermen, en tot het eeuwig leven te geleiden, en dat de zielen der geloovigen door Gods barmhartigheid in vrede rusten. Amen.

j
n
g
e
n
u

n
r
.
n
a

a

e
n
o
e
t
s

.

.

.

.